

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Christophori de Ortega Sanclementini, E' Societate
Iesv. Qvondam in Provincia Toletana Theologiæ
Scholasticæ publici Professoris ... Tractatvs Dvo, De
Trinitate, Nec non, Incarnatione**

Ortega, Cristóbal de

Lugduni, 1664

Qvæst. II. An constitutium idemmet Personarum formale distinctium sit
in diuinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94251](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94251)

id est: nulla alia de re, siue de causa. Concilium Toletan. II. tacite ab Ecclesia approbatum confess. fidei cap. 1. in relatione, quavis una, personarum numerus cernitur. Cum non nisi pluribus effect. si relationibus constituerentur, ac distinguerentur formaliter personæ. Item illud cernitur idem, ac nobis insinuat, ut patet, ac post pauca Concilium ipsum sic expressit: *Hoc solo numerum insinuant, quod adiuuicem sunt.* Ex quo eadem Vvormaciense profess. fidei sub init. Anselm. de processione Spiritus S. capite 2. post med. & capite 5. probat Spiritum S. à Patre procedere: *Quia, inquit, si uterque de nullo est, penitus nil inueniri valet in fide Christiana, unde sint adiuuicem alij, sed unus, idemque Pater, & Spiritus S. & una persona, id est nullum est argumentum ex fide, & reuelatis peritum ad eorum diuersitatem probandam.* Et cap. 3. init. & med. respondens argumento identitatis personarum ex identitate nature: *Sed obuiat relatio, que prohibet Filium, uel Spiritum S. esse Patrem, qui sensus ipsissimus (ut sic loquar) est axiomatis illius: Nisi obuiat relationis oppositio.* Etenim in diuinis relatio, qua diuina, non affert distinctionem: cum spiratoris relatio Patrem, & Filium, in quibus est, non distinguit, sed cum paternitate, & Filiatione amice componitur, sed ratione oppositionis, & diuersitatis, quam in extremis supponit, cum producentis, seu productiui, & producti relatio est, ut dicebamus: quia nihil nisi ipsius actiuum esse potest. Hinc Damascen. recitatis verbis certamine 3. numero 3. *Secundum causam, & causale differentiam intelligimus, aiebat. Boëtius obiectus eo loco rationem cur relatio multiplicet Trinitatem immediatè subdit: Nam idem Pater, qui Filius non est, &c. dixeratque paulò superius nullam relationem, hoc est relatum ad se ipsum referri. Eandem reddunt rationem reliqui Patres, qui opponi nobis possunt Augustinus II. de ciuitat. capite 10. init. & capite II. & 5. de Trinitat. capite 8. ac libro 7. capite 2. Cyrillus I. Thefaurus capite 8. Basilius homilia 28. contra Sabelian. versus med. Athanas. II. de Trinitat. sub init. Fulgent. ad I. obiectionem Arrianor. post med. & fin. Bernardin. Epistola 190. ad Innocent. column. 2. Nec alio sensu loqui potuerunt, cum iidem locis recitatis certamine 3. numero 3. & 4. per innascibilitatem, & existendi in se, modos, &que hypostas, personalitates, ac substantias, qui conceptus absoluti, (ut diximus) sunt, Patrem, & personas constituent, ac distinguant, dum formaliter loquuntur.*

7. A ratione opponens. Constitutiuæ, & distinctiuæ formalia non opponuntur relatiuè per nos: sed nec priuatiuè, cum in eadem essentia sint, nec sit altera alterius priuatio: nec contrariè: tum, quia oppositio hæc dicit limitationem subiecti, quæ in essentia diuina non est: tum quia utraque cum eadem essentia diuina amice componitur: ergo nullam habent distinctiuæ formalia oppositionem; ergo, & realiter identificantur, sicut, & alia defectu oppositionis ob entitatis diuinæ summam perfectionem: ergo Pater, & Filius secundum suas proprietates, & distinctiuæ idem realiter sunt: quod, & est implicatorium, & hæreticum. Respondetur: in primis, hæc omnia in innascibilitatis conceptu, qui quidem formaliter absolutus est, manifestè instari. Deinde responderetur: negando primam consequentiam: quia præter ibi enumeratas est oppositio singularitatis vnus cum alia, ut patet in singularitatibus Petri, & Pauli, quas secum identificari repugnat. Cum ergo personalitas quævis diuina sit vltima singularitas, qua Deitas singularissima in linea nature, communis tamen physice personis, vltimo singularizatur, ut quatenus illi identicè coniuncta nequeat alij identicè copulari, habet cum aliis personalitatibus, siue vltimis singularitatibus oppositionem formaliter: quæ realiter quidem oppositio relationis principij, & principij, siue producentis, & producti est: cum in statu realitatis, ac non præcisionis illarum ab essentia, & personis, & principia, ac principia constituent, inter quæ solùm est rela-

R. P. Christoph. de Ortega, de Deo Vno & Trino.

tionis oppositio, licet inter personalitates præcisè sit sola oppositio singularitatum. Illud autem axioma in diuinis non est distinctio nisi obuiet relationis oppositio, de statu realitatis intelligendum est, non præcisionis formalitatum, ut patet; ac superius docebamus: in isto vero statu oppositio est relationis formalis realis inter personam, & personam, tam principij, & principij, & producentis, & producti, quam Patris & Filij. Imò, & inter personalitates ipsas, quarum quævis in statu realitatis ita determinate est hæc persona producents, ut nequeat esse alia procedens: licet formaliter loquendo, & præcisè, nec producents, nec procedens sit, sed alteram vnàquæque constituens vltimè, quare, & vltimum determinatum relationum transcendentium primò, deinde etiam prædicamentium. Quod scilicet habet essentia: quia status iuxta realitatis non est vni personæ affixus, cum sit tribus communis physice, realiterque identificata: quare neque in statu realitatis distincta, ac relata alicui dici absolute potest: formaliter autem loquendo, & præcisè essentia indifferens est ad constituendam potentiam notionalem tam actiuam quam passiuam, & personas tam producentes, quam productas, seu procedentes: quare neque vltimum determinatum; ac determinatum fundamentum relationum, siue transcendentium, siue prædicamentium: quare nec fundamentaliter relatiua dici potest, sicut personalitates formaliter sumptæ, & fundamentum relationum sunt, & fundamentaliter relatiua dici merito possunt.

QVÆSTIO II.

An constitutum idemmet Personarum formale distinctiuum sit in diuinis?

Si hac super re satis nostram quæstionem præcedenti sententiâ explicauerimus, hæc quæstionem instituiamus, ut nostræ doctrinæ consequentia probetur, aliorum improbentur inconsequentia.

CERTAMEN I.

Aliorum opiniones confutata.

TRIPLEX sententiæ negatiuæ via aperta hætenus ab Scholasticis fuit. Prima, Durand. in prima d. II. quæstione 2. ad secundum, disputatione duodecima, numero vigesimo tertio, ac vigesimo quarto. Capreolus d. II. toto articulo secundo. Ferrar. 4. contra Gentes capite 24. & 26. circa med. Caietanus prima parte quæstione 36. articulo secundo, §. ad euidentiã huius difficultatis, Bannez articulo quarto, dubio secundo. Canariensis articulo secundo, parte secunda ad tertia. Molinæ disput. tertia, circa medium, §. præcipua difficultas. Nazar. controuers. prima. Argent. in prima disp. 27. quæstione prima, articulo tertio circa finem, & communiter Thomistarum, ait: licet in absolutis verum sit per ea formaliter distingui, per quæ constituntur, atque in relatiuis respectu termini correlati; ast respectu termini non correlati per aliud etiam absolutum, ab illo distingui posse, quam in se constituantur: ut patet in duplo, quod dupli relatione, qua formaliter constituntur, à dimidio sibi correlato formaliter etiam distinguitur, à triplo verò, vel quadruplo, qui termini correlati non

non sunt, absolute solum, quia formam habet diuersam: cum ergo Spiritus Sanctus terminus correlatus Paternitatis, & Filiationis non sit, his quibus Pater, & Filius constituuntur formaliter, ab eo non existunt, sed Spiritus relatione: quia in diuinis, nisi per relationes, distinctio non est. In primis, quoniam falso extremum hoc asseratur constat ex q. 1. Primum autem, & falsum est, & contra S. Thom. 1. p. q. 40. art. 2. circa med. vniuersaliter de omnibus, etiam relativis, docentem per id ab omnibus formaliter distingui, per quod constituuntur. Loquitur in diuinis, & casu nostro etiam. Atque in relativis, cum forma tota relatio sit, ea distingui debent ab aliis, non forma absoluta, quam non habent, quod vrbegocert. 2.

2. Secunda via est nostri Vasq. 1. p. d. 147. cap. 7. num. 34. & cap. 8. d. 158. cap. 3. Alarcon. d. 4. de Trinit. cap. 9. à num. 2. asserentium in his, quæ realiter constituunt, vt reales formæ, constitutum formale idem ipsum esse reale formale distinctuum: in his autem, quæ per rationem constituunt, vt in diuinis personis, non eadem esse distinctiuam re licet distinctorum. Id quod suo quique exemplo confirmat, & Vasquez quidem actione, & passione, quæ diuersis formalitatibus constituuntur, neutraq; realiter ab altera differt. Cum ergo constitutio personarum Patris, & Filij per rationem sit, ac distinctio earum ab Spiritu Sancto realis, poterunt per aliquid iam constitutis adueniens, nempe spirationem, vel spiratoris relationem ab illo distingui. Sed exemplum è re non est: tum quia, si solum formaliter actio, & passio distinguuntur, tota constitutio, ac distinctio rationis est, atque eiusdem re ipsa entitatis: aut constitutio personæ diuinæ, licet rationis sit, in effectu est formæ realis, cum vnâ personam constituat, in qua est aliquid re ipsa, quod non est in alia: quare exemplum è re non est, atque ad generale assumptum Vasquezij insufficient. Quoties enim differentia, etiam per rationem constituens, ita constituit, vt eius ratione aliquid sit in constituto re ipsa, quod re ipsa non sit in alio, sufficienter illud ab alio distinguit realiter (id quod in Spiratoris actione, vel relatione adueniente constitutis admittere debet Vasq. cum solum per rationem constituat, & tamen, quia aliquid ponit in Patre, & Filio, quod non est in Spiritu S. distinguit eos, vt spiratorem realiter ab Spiritu Sancto) sed constitutiuam rationis personarum ponit in persona quavis aliquid, quod realiter non sit in alio: ergo distinguunt personas realiter: ac proinde idem formale constitutum; est distinctiuum personarum.

3. Alarcon alio exemplo doctrinam generalem Vasquezij confirmat, atque antecedens nostrum vltimum infirmat. Ait enim rationale per rationem constituere hominem in sua specie, & distinguere ab specie equi, quas non distinguit animal, in quo conueniunt: & tamen realiter non minus differt homo ab equo per animal, quam per rationale: quia se totis realiter differunt: ergo non semper constitutum pure rationis distinguit realiter constitutum; sed solum per rationem: in eo nimirum ordine in quo constituit. Mala illatio: cum ex antecedenti, & exemplo potius inferatur: ergo ea etiam quæ non constituunt, vt distinctiuam formalia possunt realiter distinguere. Nam exemplum vtriusque realiter distingui hominem ab equo probat. Sed exemplum è re, & doctrina huius auctoris non est. Non è doctrina: quia animal non aduenit homini constituto, vt ratio spirationis, vel spiratoris in horum sententia; sed, vt genus constituit, è re autem non est: quia constitutio personarum ex essentia, & personalitate, licet rationis sit, non est proprie generis, & differentie, sed sicut formæ duplicis duorum indiuiduorum eadem materia constantium. Denique distinctio realis per constitutiuam formalia ratione solum à communi distincta in sola Trinitate inuenitur: quare nulla exempla creata idonea inueniuntur, vel ad explicandum, vel ad impugnandum. In eis est implicatio in terminis distingui realiter per formalitates; sicut in Trinitate. Vnde homo per animal, vel rationale formaliter sumpta non distinguitur realiter ab equo: sed se totis realiter indiuidua

differunt: quia in nullo realiter conueniunt, sicut conueniunt realiter in essentia personæ.

4. Tertia via est per id, quo constituuntur personæ formaliter, satis esse, si distinguantur formaliter, vel radicaliter: quare Patrem, & Filium formaliter per sua constitutiuam distingui: radicaliter verò per eadem ab Spiritu Sancto differre: formaliter verò per spirationem. Ita Ruiz d. 68. sect. 8. n. 13. citans S. Thom. q. 10. de potentia articuli 5. corp. dicentem: *Distinctioem Spiritus S. à Filio non sumi ex eo, quod alter genitus, alter spiratus: sed ex oppositioe duarum affirmationum, quod alter spirator sit, & alter Spiritus.* Sed in his nihil pro hac sententia inueni. Contra illam verò à ratione non pauca. Contra: quia, si in esse singulari per onales, & indiuidua sunt constitutæ duæ Personæ Paternitate, & Filiatione formaliter, implicat hoc esse personale Patris, vel Filij esse hoc esse personale Spiritus Sancti: ergo eis sunt realiter formaliter distinctæ ab illo. Pater: quia realis formalis distinctio, vel est negatio identitatis vnus cum alio, vel huius negationis fundamentum. Confirmatur: quia distinctiuum reale formale nequit aduenire formaliter iam constitutis in esse singulari formaliter, vt ostendebam supra: quia singularitas est vltima differentia formalis, ac proinde per aliam singularitatem in propria linea incontrahibilis: atqui per te Pater, & Filius in esse singulari personali Paternitate, ac Filiatione sunt constituti realiter formaliter: ergo nequit eis constitutum reale formale vltra Paternitatem, & Filiationem aduenire. Nisi admittas non isdem formaliter realiter distingui, quibus constituuntur personæ, quod in primo modo impugnabas, acrisque certamine sequenti refellam.

5. Recentiores Complutenfes, dum à sententia negante hæcenus iuxta varias eius vias volunt recedere, & affirmanti consentire, atque ex alia parte difficultatem de spiratione volunt componere præter rem, & falso nonnulla docuerunt. Asserunt ergo Patrem, & Filium essentialiter loquendo isdem, quibus constituuntur formaliter realiter, & inter se, & ab Spiritu Sancto realiter formaliter distingui: aut relatione spiratoris tanquam per passionem, seu proprietatem ab eodem vtrumque differre: non aliter atque homo ab equo per risibilitatem differat, licet essentialiter per rationale distinguatur. Sed hoc, & præter rem est, tum quæstionis, tum componentæ difficultatis. Etenim, si se vel admittat ante relationem spiratoris Patrem, & Filium distingui essentialiter: hoc solum inquiritur de distinctiuo primario, & essentiali personarum. Si autem spiratoris oppositio in eo essentiali constitutum non est: difficultas, quæ aduersarios in tot discursus agebat, adhuc vigeret. Quomodo sine oppositioe principij, & principij ab Spiritu Sancto Pater, & Filius realiter formaliter distinguantur: cum certum omnino sit, ea ablata oppositioe, non posse in diuinis distinctioem reperiri. Quod si in essentiali constitutione personarum distinctio non est, identitas essentialis erit: vnde passio duorum cum Spiritu Sancto, quoad essentialia etiam personalia identicatorum, non erit spiratio, vel relatio spirandi, quæ eiusdem ad se ipsum esse non potest: quare neque per illam, tanquam per passionem ab Spiritu Sancto distinguuntur. Sed esto: sit distinctio in essentialibus personalibus vtriusque ab Spiritu Sancto: spiratio tamen passio vtriusque non est, vt euincebam dis. quæstione 2. & d. 4. quæstione 2. Secundò relatio spirati essentialis personalis est Spiritui S. ergo, & spiratoris Patris, & Filio essentialis personalis erit: quia differentia diuisiua opposita in eadem linea, vel vtraque, vel neutra essentialis diuisiua est: vt patet in rationali hominis, & hincibili radicali equi. Ergo, vel spiratoris actio, aut relatio essentialis personalis est vtriusque, vel spirati ratio non est essentialis Spiritui S. Quod si hoc extremum admittas, nescio cur rationem geniti essentialem, ac non passionem dicas esse Filio.

CERTAMEN II.

Isdem realiter formaliter, quibus constituuntur, Personas diuinas distingui Patrum auctoritate probatur.

T Radunt conclusionem Scot. in 1. d. 10. q. 8. & d. 11. q. 2. & Scotistæ omnes. Gabr. ibi art. 2. & 3. vbi Carthuf. col. penult. approbat Ricard. acite, art. vnic. q. 2. Aureol. art. 3. concl. 4. Bachon. d. 13. q. 1. Philip. Faber in 1. d. 38. Henric. quodl. 5. q. 9. Sar. 7. de Trinit. cap. 4. Valent. q. 10. pun. 3. Arrubal. d. 112. cap. 2. num. 6. ac d. 131. cap. 3. n. 17. Luis Torres d. 20. dub. 4. Granad. tract. 12. d. 2. Gasp. Hurtd. 4. diff. 4. ver. fin. §. Respondemus enim, ac deinceps. Eidemque conclusioni consentire voluerunt Ruiz, & Recent. memorati. Probatur ex Patribus Basil. Epist. 43. fin. Manente, que in ipsis consideratur proprietate, ad hoc, ut euidens sit personarum discreta notio. 2. contr. Eunom. ver. fin. Proprietates, ac notæ, quasi characteres quidam, ac forma in substantia inspectæ, distinguunt quidem, quod commune est appropriatis characteribus. Post pauca: Hæc enim proprietatum natura est: ut in identitate substantiæ distinctionem ostendant. Athanas. Dialog. 1. de Sancta Trinit. med. quod proprietatem habet numerum admittit ipsa enim proprietates numerum inducit, infra: Quando tres hypostases dicimus Patris, Filij, & Spiritus Sancti, verè esse dicimus proprietatum differentiam in hypostasi. Nyssen. ad Ablab. Quod non tres Dij, ac hypostases ratio, per eas, que in unoquoque considerantur proprietates dispersionem admittit, & iuxta compositionem in numero consideratur. Pende: Iuxta compositionem in numero, id est constitutionem in pluralitate consideratur. Naz. orat. 32. ad 150. Episcopos post med. Quid vobis hypostases volunt, aut vobis Personæ? Quia in tria esse, que diuidantur, non naturis, sed proprietatibus. Cyrillus Alexand. Dialog. de Trinit. circa fin. Substantiam proprietatibus, Personarumque differentis dilatata, pluribus communicatam, esse ait Theodoretus Dialogo immutabilis, col. 2. diuina supposita dicit esse proprietate differentia.

2 Anastas. Synait. 1. de Rectæ fidei dogmatibus, longè à principio: Quod, ut proprium Personæ tributum, vnam ab altera signatè distinguit Personam. Isidor. Pelusiota lib. 2. Ep. 142. Trinitatè personarum qualitate, atque hypostases proprietate distinguentes. lib. 3. Epist. 149. Diuinum nomen proprietatum ratione distinguitur. Damasc. Epist. de Trifragio circa med. Solum hypostasis, & characteristicis vniuersis, que hypostases proprietatibus separari. De duabus Christi voluntatibus sub init. Distare inter se dicuntur sibi insignitas proprietatibus. Ambros. in Symbol. Apostolorum cap. 10. init. id ego & Pater vnus sumus, Ioann. 10. ita exponit: Sumus propter personarum proprietates, cap. 11. med. Nos Deitatis Personas in proprietatibus suis distinguentes, Aug. 3. controu. Maximin. cap. 10. fine: Propter vniuersis, que proprietatem tres persone sunt. Fulgent. de fide ad Petr. longè ab init. Personarum sunt proprietate distincti. Ad primam objectionem Arrianor. Non enim ipse est Pater, qui Filius: quoniam in utroque personarum proprietates reseruat, Ioann. P. 1. de duab. natur. contra Euthyc. post init. cum August. ait: Trinitas sit propter proprietatem personarum. Et cum Naz. tria secundum vniuersis, que proprietates. Concil. Lateran. cap. sumitur de summ. Trinit. secundum personales proprietates discreta. Marcus Græcorum nomine sess. 19. Concil. Florentin. sine. Per suas proprietates re ipsa differunt Personæ. Richard. Victorin. de Trinit. cap. 15. & 17. citatis, eandem repetit sententiam illis præsertim verbis: Personalem proprietatem dicimus, per quam quilibet vnus est ab omnibus aliis discretus. Quibus rationem tradit ex omnibus recitatis sic efformandam. Proprietas, seu proprium Personarum, quæ tale, aliud est, quod in vnaquaque singulariter est, seu, quo vna quæque singulariter est. Ergo, si proprietatibus distinguuntur per Patres omnes, distinguuntur, quibus formaliter constituuntur singulariter in suo esse personali. Ea quippe sunt proprietates primæ, quibus singulariter sunt.

3 Integrum discursum dederunt nobis iam olim Sophronius Patriarc. Constantinop. 6. Synodo act. 4. dicens: Spiritum Sanctum nec Patrem, nec Filium esse. Propter vniuersas horum trium proprietates, propterque dissimilitudinem proprietatum, que inconfuse vnquamque figurant Personam. Sicut ergo esse Deum vna quæque inconuertibiliter possidet, ita, & proprietatem, per quam ipsa persona figuratur immutabilem, & immobilem obtinet, que eidem soli insita est, & ab ipsis aliis Personis eam discernit. Atque in casu, & difficultate præsentis de distinctione Spiritus Sancti à Filio per id, quo in esse Filij personali, & in personali esse Spiritus Sancti constituuntur, sic loquitur Naz. orat. in sancta lumina post num. 42. Spiritus Sanctus verè Spiritus est, procedens quidem, ex Patre, non tamen Filiationis modo, ut nec generationis, verum processio-nis. Quam eandem distinctionis rationem dederunt August. 5. de Trinit. cap. 14. sub init. Exiit enim, non quomodo natus, sed quomodo datus. Et Damasc. 1. de Fide cap. 7. 9. 10. ac 18. Non filialiter, sed processibiliter. Præclarior autem, si potest, Athanas. Dialog. 1. de S. Trinitate contra Anomæum in eandem distinctionis rationem Spiritus Sanctus à Filio ita scribebat. Differentiam esse non hanc ratione, quod sine ex hypostasi, sed quod vnus quidem ex utero sit, alter ex ore, id est differentiam non esse, quod à persona procedant cum id vtrique commune sit; sed quod Filius ex utero, id est genitus, ac Filius sit; Spiritus autem ex ore, id est spiratus, iuxta Scripturæ, & Patrum phrasim. Ecce quod aduersarij non capiunt nempe eodem, quo in esse personali talium Filius, ac Spiritus Sanctus constituuntur inuicem distingui, quin distincta formalitas in Filio, quare neque in Patre, expectetur, docuerunt Patres iam olim: & tamen, ne, nunc quidem, tot Scholastici intelligunt, qui formalitatem constitutis Patri, ac Filio superaddunt, ut eos ab Spiritu Sancto distinguant. Est autem in causa, quod spiratuum potentiam non satis caluerunt, ut certamen 4. ostendemus, ex doctrina, quam ea de re dedimus disputatione 3. quæstione 2. & disp. 4. q. etiam 2.

CERTAMEN III.

Ex Anselmo, & ratione eadem veritas stabilitur.

Cæterum pro hac veritate apertissimum omnium Patrum fuit Anselmus de process. Spirit. S. ca. circa med. sic effatus. Hæc itaque sola causa pluralitatis est in Deo, ut Pater, & Filius, & Spiritus S. dici non possint de inuicem, sed alij sint ab inuicem: quia gradibus duobus modis (nascendo scilicet, & procedendo) est Deus de Deo. Et post pauca: Ipsa diuersitate natiuitatis, & processionis referuntur ad inuicem, ut diuersi, & alij ab inuicem. Ex quibus sic arguo. Natiuitas, vel fundamentalis (in mea sententia) vel formalis (in aliorum opinione) ac processio, seu spiratio altervtro modo sumpta sunt constitutiva essentialia formalia Filij, ac Spiritus Sancti in esse personali vniuersiusque: atqui hæc ipsæ sunt formalia distinctiua per Anselmum, atque rationes formales solæ distinguendi Personas Filij, & Spiritus S. ergo per Anselmum iisdem formaliter, quibus formaliter constituuntur distinguuntur personæ in diuinis. Respondet Ruiz d. 68. sectione 6. loqui Anselm. ex sententia Græcorum, quibus processio Spiritus S. à Filio nondum explorata erat. & ex qua præcipuè distinctionis rationem volebat assignare toto capite 1. & 2. in cuius fine habet: Filius (ut interim aliam causam dicam: quoniam non constat, quod Spiritus S. de illo sit, & procedat) ideo non est Spiritus S. nec Spiritus S. Filius: quia Filius nascendo habet esse de Patre; Spiritus S. verò non nascendo, sed procedendo. Qua ratione distinctionis iterum adhibita capite 3. subdit: Cum autem apparebit, quia Spiritus S. est de Filio, tunc quoque palam erit, quia propter hoc nequit esse Filius Spiritus S. Verum cum dicit aliam causam, quam processionis, à Filio dare ad distinctionem, nempe natiuitatem,

natiuitatem, & processionem veram putat, quam dat, quin non aliam putat, rationem formalem distinguendi Spiritum S. à Filio, sed aliud eiusdem distinctionis formalis argumentum clarius, vt ostendunt verba illa: *Tunc quoque palam erit, quia propter hoc.*

2. Vt autem constet quam ex propria sententia loquitur, audiatur sic loquens cap. 4. longè à med. *Ideo cum nascitur vnus non potest cum eo nasci ille, qui per hoc est alius ab eo, quia non similiter nascitur, sed procedit: & cum vnus procedit, nequit ille simul procedere, qui non similiter procedit sed nascitur. Et ideo non habet vnitas illa vim consequentiae, quia pluralitas obuiat, quae ex natiuitate nascitur, & processione. Et si per aliud non essent plures Filius, & Spiritus S. per hoc solum essent diuersi. Nec dubium, quin ex propria sententia loqueretur Pater, qui ex Latinis est, quorum plures recitati cert. 1. n. 3. licet processionem Spiritus S. à Filio semper tenuerint, tamen per natiuitatem, & processionem eos distinguere expressè docuerunt. Ratio autem est: quia in eorum Patrum, ac vera sententia principij spiritalium, seu spirationis ratio constitutiuis Patris, & Filij in esse singularium personarum nihil formaliter superaddit: ac proinde in sic praecise constitutis oppositio principij, & principij cum Spiritu S. in vtroque est, & in Spiritu S. cum vtroque vt cert. 4. patebit. Quo circa perperam Carthusian. in 1. d. 11. q. 2. Vasq. d. 147. cap. 4. post med. Soar. 10. de Trinit. cap. 2. n. 3. & 7. existimant Anselmum Paternitatem, & Filiationem disparate se omnino habentibus. d. Spiritum Sanctum distinxisse ab eo Patrem, & Filium. Id quod certam. 4. in Scotistis, & alijs grauiter reprehendemus.*

3. Rationem verò conclusionis euidentem dedit Scotus citatus, quam sic efformo. Quidquid rem in esse sibi proprio constituit, eam diuidit ab omni alio, in quo re ipsa non est tale esse: atqui proprietates personalis constitutens personas illas constituit in suo esse personali proprio, & singulari personae huius: ergo eam diuidit ab omni alia, in qua non est illud ipsum esse singulare & proprium huius personae. Ergo per id, quo formaliter constituitur, & distinguuntur personae. Maior, & per se nota videtur, & probatur vterius: quia per id vnum realiter ab alio differt, per quod formaliter repugnat esse realiter illud aliud: sed per id, per quod in esse proprio reali vnumquodque constituitur repugnat esse aliud, quod re ipsa non habet tale esse: ergo per id formale, per quod vnum in suo esse reali constituitur per illud ipsum formale realiter ab alio distinguitur, in quo illud esse realiter non est. Minor primi syllogismi certa, etiam apud aduersarios est. Secundi syllogismi minor probatur: implicat rem, quae talem esse id, quod re tale non est: ergo per id, quo constituitur in esse talis distinguitur realiter ab eo, quod tale non est. Confirmatur primò. Id quod intrinsecè constituitur non aliud realiter, realiter distinguitur ab illo. Sed, per quod constituitur vnum singulare reale, constituitur non aliud singulare reale: ergo per quod constituitur vnum singulare reale realiter distinguitur ab alio singulari reali. Confirmatur secundo. Implicat aliquid realiter esse in vno, & non in alio, ac non distingui realiter ab eo, in quo non est: sed implicat personalitatem constituere vnam personam: ac non ita esse in illa, vt non sit in alia: ergo implicat constituere, quin eam distinguat ab alijs: ergo, quibus constituuntur necessariò distinguuntur personae. Thomistarum Vasq. & Alarcon solutiones impugnaui cert. 1.

4. Acutius dicere possent: personalitates in statu obiectiuo, & formali solum formaliter distinguere personas, vt autem realiter distinguant in statu realitatis esse debere: in quo, quidquid est in persona Patris, idem est, ac quidquid in persona Filij, est etiam idem: ac proinde Paternitas, & Filiatio realiter materialiter distinguunt eos ab Spiritu Sancto; at spiratio identificata realiter formaliter: hoc est: est ratio realis formalis, cur tota personalitas alterutrius distinguatur, ac distinguat realiter ab Spiritu S. Contra verò spiratio realiter materialiter Patrem à Filio distinguit, realiter verò formaliter Paternitas, & Filiatio. Ceterum, cum Doctores, quos

impugnamus, Patrem in esse personae singularis, adaequatè constituunt, ac realiter distinguunt à Filio, adaequatè etiam, in esse huius personae singularis constituto per formalitatem praecedentem in vtroque ante spirationis actiuae formalitatem vel principium, ea vt solutione non possunt. Solum posset ea vt Aureol. qui Paternitatem, & Filiationem inadaequatè solum constituit Patrem, & Filium ait, quovisque spiratione tanquam partiali substantia vterque adaequatè constituitur vt aiebat in 1. d. 17. p. 1. articulo 34. sed haec doctrina est contra Patres, qui paternitate, & Filiatione, vt adaequatè Patrem, & Filium in suo esse personali vnumquemque constituit, ita & adaequatè distinguunt. Secundo substantiis partialibus locus, neque in creatis est; iuxta dicta d. 1. proemiali, ne dum in diuinis, vbi formalitas quaevis è suo conceptu, non solum completa, sed infinita per negationem termini extrinseci esse debet. Tertio cum spiratio communis hic admittatur Patri, & Filio locus dabitur substantiae diuinae partiali communi personis duabus, quod aequè temerè admittetur, atque substantiae communis tribus, de qua egimus d. 7. q. 1. cert. 1. Et quidem doctrina solutionis non pugnat cum hac conclusione de distinctione personarum per ea, per quae constituuntur, vt patet: sed neque solida est. Nam, per quantumque formalitatem, siue priorem, siue posteriorem constituuntur personae in se, per rationem constituuntur: & tamen realiter per eandem formaliter distingui certum est: quod nisi in diuinis locum non habet; cum in reliquis nihil sit pluribus realiter distinctis commune realiter, sicut est in diuinis.

CERTAMEN IV.

Difficultatis praecipua, imò vnica solutio, atque in Scotistas & Scolasticos alios animaduersio.

1. Quae contra conclusionem ab auctoritate obiecti poterant discerimus q. 1. cert. 4. vbi ostendimus Patres non posuisse relationes, vel relatiua pro distinctiuis personarum, sed pro argumento distinctionis, quam relatio quaevis in extremis supponit: ac proinde, licet personarum constitutio per absoluta sit ex q. 1. ac nunc per eadem eas formaliter realiter distingui, per quae formaliter constituuntur, asseramus: quare, & per absoluta formaliter distingui personas, nihil contra Patres docemus. Sed est tamen à ratione difficultas, quae aduersarios in tot inuia agebat: quia neque ratio prima, ac secunda personae, siue principij generatiui, & geniti, vel generabilis formaliter realiter opposita esse videtur spirato, seu Spiritui Sancto: ergo per eas nequit vterque ab Spiritu Sancto distingui realiter formaliter. Patet: quia in personis, in quibus relationis oppositio non est, non est distinctio: ergo per eas formalitates, per quas non resultat in Patre, & Filio relationis oppositio, siue relatiua oppositio cum Spiritu Sancto, non asfertur illis ratio formalis realis distinctionis vtriusque ab Spiritu S. ac proinde, nec sunt distinctiua formalia eorum ab Spiritu Sancto: atqui per eas rationes, per quas personae Patris, & Filij in suo esse personali constituuntur, non asfertur illis, vt dixi in antecedenti primo, relatiua oppositio cum Spiritu Sancto: ergo neque distinctio: ergo ea, quae personas Patris, & Filij formaliter constituunt illis non asferunt distinctionem ab Spiritu S. nec sunt eorum ab illo formalia distinctiua: ac proinde absolute, & vniuersaliter personae non distinguuntur formaliter realiter istdem, quibus formaliter constituuntur contra id, quod defendimus: sed expectanda vterius est, iuxta aliquid ex modis impugnat cert. 1. ratio alia, qua formaliter principium spiratum sit vterque, ac cum Spiritu Sancto opponantur, per quam ab eo realiter formaliter distinguantur.

2. Haec difficultatis in re praesenti summa, ob quam

Doctores

Doctores impugnant cert. contra euidenciam Scoti rationem datam cert. 3. num. 3. in tot semitas difficiles abierunt. Scotus vero, & aflectæ sui argumenta euidencia conuicti, ut huic difficultati occurrerent, per æque inuia fugerunt. Aiunt ergo Paternitatem, ac Filiationem, siue constitutiua formalia personæ Patris, & Filij non afferre illis oppositionem cum Spiritu S. Quare Patrem, & Filium sic constitutos disparate se habere cum Spiritu S. sine vlla reatiua oppositione cum illo: & tamen per eas distingui realiter formaliter ab Spiritu S. Patrem, & Filium, quia in re Scoti illis consentiunt male Caiet. n. & Vazquez supra: cum cert. 1. n. 1. & 2. negantium difficultatibus cedant, atque hic rursus assumantium difficultatibus se imitant. Sed contra hanc disparatorum distinctionem in diuinis militant primò Patres omnes recitati q. 1. cert. 4. n. 2. afferentes in diuinis nullatenus esse distinctionem, nisi inter relate opposita, vnde dignitas illa theologica manauit: *In diuinis non est distinctio nisi obicit relationis opposita.* Quo circa audiendus iterum est Anselm. recitatus cert. illo 4. n. 4. ex libr. de processione Spiritus S. cap. 2. post med. & cap. 5. hac ratione probans Spiritum Sanctum à Patre procedere. *Quia, si vterque, inquit, de nullo est, penitus inueniri valet in fide Christiana vnde sint adiuuicem alij, sed vnus, idemque Pater, & Spiritus, & vna persona.* ergo gratulandum his Scholasticis erit, quod aliam nouam viam nobis distinguendi personas per disparata aperuerint: & an succedendum, quod tam apertè à Patribus discedant, sèque Anselmo æstiment sapientiores?

3. Contra secundò à ratione S. Thom. 1. p. q. 36. art. 2. In diuinis relatio non distinguit realiter personas, nec se ipsam ab alia nisi ratione oppositionis; vt patet in relatione spirationis actiua, quæ, quia cum Paternitate, & Filiatione non opponitur cum eis identificatur: ergo si relatio Paternitatis, & Filiationis, siue constitutiua Patris, & Filij non opponitur cum spiratione passiuâ, siue cum Spiritu S. sed disparate se habent neque se ab spiratione passiuâ, neque Patris, & Filij personas ab Spiritu S. realiter distinguunt: ac proinde in idem ea omnia confluit contra fidem, & aduersariorum doctrinam. Dices spirationem actiuam non constituere personas illas re distinctas, neque ab earum relationibus realiter distingui: quia ipsi realiter identificatur. Quid ad solutionem hæcideo enim est idem realiter spiratio actiua cum paternitate, & Filiatione, quæ non opponitur cum illis: sin aliam cedo causam. Ergo ob eandem rationem idem erit tam ea, quam Paternitas & Filiatio, cum spiratione passiuâ, ac Pater & Filius cum Spiritu sancto. Respondet Faber supra cap. 4. n. 22. ex Scoto in 1. d. 2. & d. 10. q. 2. non repugnare duplicem operationem eidem principio, secus duplicem passionem termino, quia per vnâ sufficienter producit. Solutio insufficientis, quia, & si valeret pro filio valeret, in quo solo duplex passio concurreret, si Filiatio, & spiratio passiuâ identificentur. Sed pro nullo valet. Primò: quia duplex passio adæquata plurium opinionone non pugnat: imò, si respectu eiusdem effectus repugnat in termino, nequit non repugnare respectu illius in principio duplex actio: ergo nullum est discrimen. Secundò saltem inadæquata passio duplex in termino non repugnat: in casu autem Filij inadæquate spiratione, & generatione passiuâ fieret. Tertio, quia, licet in extrinsecis passionibus creatis adæquatis aliquid sit discriminis ab actionibus; aut in increatis, identificantur, vel cum termino, vel cum producente tam actio, quam passio, vel in vulgari, etiam Scotica, opinione actio cum producente, quare probabiliter, & passio, ac passio cum persona procedente, quare, & actio, quæ nec ratione distinguuntur formaliter nulla est disparitas.

4. Confirmo & vrgeo, sed specialiter contra Caiet. & Vazq. qui alibi semper relationes, & personas ratione oppositionis solùm multiplicant. Non minus identificatur essentia cum spiratione actiua, quam Paternitas, & Filiatio: sed non obstante identitate essentia cum illa identificatur eadem essentia cum spiratione passiuâ, & Spiritu S. ergo non obstante identitate Paternitatis, &

Filiationis cum spiratione actiua identificantur Paternitas & Filiatio cum spiratione passiuâ, ac Spiritu S. nisi oppositio obstat. Respondet Vazq. d. 147. cap. 3. negando consequentiam: quia essentia identificatur cum spiratione actiua, & commune quid, quod non obest, vt aliis identificetur; Paternitas autem, & Filiatio quæuis identificatur, vt peculiare quid, ac nequit identificari proinde cum termino opposito spirationis actiua. Petit solutio principium. Idem essentia identificatur, vt commune est, quia nulli opposita est: ac idem potest identificari cum aliis, licet cum opposito illorum identificetur: Sed paternitas, & Filiatio non opponuntur cum spiratione passiuâ per te: ergo poterunt identificari cum illa, & cum Spiritu S. licet cum opposito identificentur: ergo identificantur cum spiratione actiua, vt commune, atque, atque essentia. Nec refert ad fidem de communitate essentia, & peculiaritate paternitatis, & filiationis recurrere. Quia fides oppositione, ad peculiaritatem personalitatum, ac non oppositione ad communitatem essentia defenditur: quare ex negatione oppositionis personarum Patris, & Filij te ad errorem contra fidem deduco.

5. Nos ergo ne, dum euidenti Scoti rationi pro personarum reali formali distinctione per eam, per quæ formaliter constituuntur, merito cedimus, dogmatico illi principio de necessaria oppositione inter distincta in diuinis aduersemur, ostendere debemus, quo pacto formalitates illæ absolute, quibus constitui personas omnes Trinitatis asserimus, in Patre, & Filio oppositionem producentis, & producti cum Spiritu S. afferant. Alioqui non per eadem realiter formaliter eos ab Spiritu S. distingui, quibus formaliter vterque in se constituuntur, difficultate proposita conuincemur. Id autem facile præstabitur ex dictis de constitutione potentia notionalis d. 4. q. 2. cert. 2. num. 3. 4. & 7. vbi diximus potentiam notionalem Patris constitui ex efficacia, siue energia essentia expedita ab identitate cum filio per primam sui differentiam in diuidualem vltimam, quasi physicam, quæ essentia agnoscitur improductè, atque est innascibilitatis conceptus, quia prima persona innascibilis, seu improductibilis resultat primò, atque principium, seu potentia generatiua formaliter opposita Filio, cuius personalitate pro posteriori originis producta, affixaque essentia eidem, quin aliud expectetur, intelligitur potentia spiratiua Spiritus sancti cum illo opposita indiuisibiliter in vtroque, à quibus esse suo personali oriri petit, ac distinguitur Spiritus S. vt oppositio formalis realis non sit cum quouis eorum seorsim, sed cum coniuncto ex vtroque, licet oppositio inchoatè cum quouis eorum sit, quare personalitas quæuis suo constituto, nempe personæ, quam constituit oppositionem aliqualem offert sufficientem, vt sine oppositione distinctio personarum in diuinis non sit. Hac ergo constitutione personarum, & potentia spiratiua, neque in partes subsistentiam diuinam Patris, vel Filij, cum Aureolo partimur; nec spiratores plures facimus; neque spirationem personis Patris, & Filij formaliter constitutis in esse personali ad oppositionem cum Spiritu sancto superaddimus; neque vtrumque ab illo sine oppositione realiter distinguimus: ac proinde sine vlla distincta vmbra fere vnice conclusionem nostram, ac euidenciam defendimus.